

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ



واحد تهران مرکزی

دانشکده هنر و معماری، گروه ارتباط تصویری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: ارتباط تصویری

عنوان:

عنوان بندی فیلم، روایتی حداقلی

استاد راهنما:

دکتر شهاب الدین عادل

استاد مشاور:

خانم منصوره حبیبی

پژوهشگر:

فاطمه کرمی

تابستان ۱۳۸۹

تقدیم به پدر و مادر عزیزم

با تشکر فراوان از:

استاد راهنمای عزیزم، آقای دکتر شهاب الدین عادل که با
درایت، مرا در این پژوهش یاری فرمود.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب فاطمه کرمی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۷۰۸۵۱۶۰۳۰۰ در رشته ارتباط تصویری که در تاریخ ۸۹/۶/۱۸ از پایان نامه خود تحت عنوان: عنوان بندی فیلم، روایتی حداقلی بدینوسیله متعهد می‌شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و ...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدارک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: فاطمه کرمی

تاریخ و امضا:

بسمه تعالی

در تاریخ: ۱۳۸۹.۶.۱۸

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم فاطمه کرمی از پایان نامه خود دفاع

نموده و با نمره ۲۰ بحروف بیست و با درجه عالی مورد تصویب

قرار گرفت.

امضاء استاد راهنما

مقدمه ۱

فصل اول: کلیات طرح

- ۱-۱ بیان مسئله ۳
- ۲-۱ پیشینه تحقیق ۳
- ۳-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن ۴
- ۴-۱ فرضیه ها و سوالات پژوهشی ۴
- ۵-۱ اهداف تحقیق ۵
- ۶-۱ روش تحقیق ۶
- ۷-۱ قلمرو تحقیق ۶
- ۸-۱ محدودیت ها ۶

فصل دوم: مطالعات نظری (بخش اول: نشانه شناسی)

- ۱-۱-۲ گذری بر نشانه شناسی ۷
- ۲-۱-۲ نشانه شناسی جدید ۱۰
- ۳-۱-۲ مفاهیم ابتدایی نقد شمایل گرایی ۱۳
- نقد شمایل گرایی ۱۳
- دارا بودن خصوصیات موضوع ۱۵
- ۴-۱-۲ شمایل گرایی و مشابهت ها = دگردیسی ۱۷
- ۵-۱-۲ بازتاب ها، بدل ها و محرک ها ۱۸
- ۶-۱-۲ شمایل گرایی و قرار داد ۱۹
- ۷-۱-۲ مشابهت بین بیان و محتوا ۲۰
- ۸-۱-۲ پدیده های شماییلی ۲۱

۲۳	۹-۱-۲ تجزیه شماییلی
۲۴	۱۰-۱-۲ نشانه شناسی و زبان شناسی
۲۶	۱۱-۱-۲ روش یا نظریه؟
	(بخش دوم: نشانه شناسی تصویر)
۲۸	۱-۲-۲ نشانه و دلالت
۲۸	۲-۲-۲ نظریه ی یاکوبسن
۴۰	۳-۲-۲ عناصر ارتباط تصویری
۴۳	۴-۲-۲ نشانه های نوشتاری درتصویر
۴۹	۵-۲-۲ دلالت ضمنی
۴۹	- معنای دیگر
۵۲	- معنای سوم
۵۳	- مجازها و استعاره ها
۵۵	۶-۲-۲ بیان تصویری
۵۵	- درس هایی از نقاشی
۵۷	- عکس و فیلم
۶۱	۷-۲-۲ نظام های نشانه شناسیک سینمای گویا
۶۱	۱-۷-۲-۲ شش نظام
۶۱	- تصویر
۶۶	- حرکت
۶۹	- نشانه های زبان شناسیک
۷۲	۸-۲-۲ نظام نشانه شناسیک سینمای خاموش
۷۳	- میان نوشت

۷۳..... ۹-۲-۲ رمزگان و تصویر

۷۷..... ۱۰-۲-۲ رمزگان سینمایی

(بخش سوم: روایت در تصویر عنوان بندی)

۷۹..... ۱-۳-۲ روایت چیست؟

۸۱..... ۲-۳-۲ نظریه های روایت

۸۳..... ۳-۳-۲ اثر اتللو

۸۴..... ۴-۳-۲ روایت و تقلید

۸۸..... ۵-۳-۲ عناصر روایت

۸۹..... - واحد بنیادین

۹۰..... - کنشگر

۹۰..... - توالی

۹۳..... ۶-۳-۲ پیکربندی ساختار روایت

۹۳..... - چکیده

۹۴..... - جهت گیری

۹۴..... - رخدادها

۹۴..... - پیچیدگی و اوج

۹۴..... - ارزیابی

۹۵..... - فرجام

۹۵..... - نتیجه گیری

۹۶..... ۷-۳-۲ شیوه تحلیل و بررسی ساختار و روایت

(بخش چهارم: متن (جهان متن و رمزگان در تصاویر عنوان بندی)

- ۱-۴-۲ ساختار و شکل ۱۰۲
- ۲-۴-۲ ساختار و متن ۱۰۲
- ۳-۴-۲ از ایده تا متن ۱۰۳
- ۴-۴-۲ جهان متن ۱۰۸
- ۵-۴-۲ تاویل متن ۱۰۹
- نیت مولف ۱۰۹
- گفتگو با متن ۱۱۱
- ۶-۴-۲ رقمی یا قیاسی؟ ۱۱۲
- ۷-۴-۲ دریافت و تاویل متن ۱۱۴
- ۸-۴-۲ پیرا متنتیت یا متن های ماهواره ای ۱۱۶
- نام مولف ۱۱۸
- عنوان ها ۱۱۸
- ۹-۴-۲ کارکردها و رمزگان ۱۲۲
- کاربرد معنا و اطلاع ۱۲۳
- رمزپردازی ۱۲۴
- ۱۰-۴-۲ گونه های بازنمودی ۱۲۵
- ۱۱-۴-۲ نظام حضورمدار ۱۲۵

فصل سوم: روش شناسایی تحقیق (متدولوژی)

- مقدمه : ۱۲۶
- ۱-۳ روش تحقیق ۱۲۷

۲-۳ جامعه آماری ۱۲۷

۳-۳ جامعه نمونه ۱۲۷

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق

۱-۴ المان های تجزیه و تحلیل ۱۴۵

۲-۴ تجزیه و تحلیل ۱۴۹

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات

۱-۵ نتیجه گیری ۱۵۱

۲-۵ پیشنهادات جانبی ۱۵۳

- پیشنهادات برای محققین بعدی ۱۵۳

فصل ششم: پروژه ی عملی تحقیق

مقدمه :

۱-۶ نمونه تصاویر و تشریح پروژه عملی

فهرست منابع ۱۵۵

فهرست تصاویر :

- تصویر ۱-۳-۱-۲ عنوان بندی فیلم راننده تاکسی ۱۶
- تصویر ۱-۴-۱-۲ عنوان بندی فیلم تک خال های سیگاری ۱۸
- تصویر ۱-۲-۲-۲ عنوان بندی فیلم خون حقیقی ۳۱
- تصویر ۲-۲-۲-۲ عنوان بندی فیلم این انگلستان است ۳۲
- تصویر ۳-۲-۲-۲ عنوان بندی فیلم ساخت یوگسلاوی ۳۳
- تصویر ۲-۲-۲-۴ عنوان بندی فیلم ارباب جنگ ۳۳
- تصویر ۲-۲-۲-۵ عنوان بندی فیلم بولت ۳۴
- تصویر ۲-۲-۲-۶ عنوان بندی فیلم کازینو رویال ۳۵
- تصویر ۲-۲-۲-۷ عنوان بندی فیلم ریپینگ ۳۵
- تصویر ۲-۲-۲-۸ عنوان بندی فیلم سرگیجه ۳۸
- تصویر ۲-۲-۲-۹ عنوان بندی فیلم مسئله سگی ۳۹
- تصویر ۱-۳-۲-۲ ندیمه ها ۴۲
- تصویر ۲-۳-۲-۲ عنوان بندی فیلم سینما پارایزو ۴۳
- تصویر ۲-۴-۲-۱ عنوان بندی فیلم برزیل ۴۴
- تصویر ۲-۴-۲-۲ عنوان بندی فیلم برای سیگار کشیدن از شما متشکریم ۴۵
- تصویر ۲-۴-۲-۳ عنوان بندی فیلم هری کثیف ۴۷
- تصویر ۲-۴-۲-۴ عنوان بندی فیلم دور برگردان ۴۸
- تصویر ۲-۵-۲-۱ عنوان بندی فیلم چری ۵۲
- تصویر ۱-۶-۲-۲ عنوان بندی فیلم بانی و کلاید ۵۹
- تصویر ۲-۶-۲-۲ عنوان بندی فیلم سیتا بلوز می خواند ۶۰
- تصویر ۲-۶-۲-۳ عنوان بندی فیلم تاللو ۶۰

- تصویر ۲-۲-۱-۷-۱-۱ عنوان بندی فیلم باربارالا ۶۳
- تصویر ۲-۲-۱-۷-۲-۱ عنوان بندی فیلم سیتیا ۶۳
- تصویر ۲-۲-۱-۷-۳-۱ عنوان بندی فیلم دورهام کانتی ۶۶
- تصویر ۲-۲-۱-۷-۴-۱ عنوان بندی فیلم جونو ۶۷
- تصویر ۲-۲-۱-۷-۵-۱ عنوان بندی فیلم جان آدامز ۶۹
- ۱-۴-۳-۲ عنوان بندی فیلم موش سرآشپز ۸۷
- تصویر ۲-۳-۵-۱ عنوان بندی فیلم شش پا پایین تر ۸۹
- تصویر ۲-۳-۵-۲ عنوان بندی فیلم فراخوانی کلی ۸۹
- تصویر ۲-۳-۶-۱ عنوان بندی فیلم شرلوک هولمز ۹۳
- تصویر ۲-۳-۶-۲ عنوان بندی فیلم اتاق وحشت ۹۳
- تصویر ۲-۳-۷-۱ عنوان بندی فیلم خوب، بد، زشت ۹۹
- ۲-۳-۷-۲ عنوان بندی فیلم قاتلین بالفطره ۱۰۰
- ۱-۸-۴-۲ عنوان بندی فیلم اونی بابا ۱۱۳
- تصویر ۲-۴-۸-۲ عنوان سوینی تاد ۱۲۰
- تصویر ۲-۴-۸-۳ عنوان دکتر استرنج لائو ۱۲۱
- تصویر ۳-۳-۱-۱ عنوان بندی فیلم دنی براسکو ۱۲۸
- تصویر ۳-۳-۲-۱ عنوان بندی فیلم وال - ای ۱۲۸
- تصویر ۳-۳-۳-۱ عنوان بندی فیلم یک رشته وقایع ناگوار ۱۲۹
- تصویر ۳-۳-۴-۱ عنوان بندی فیلم کیفیت عالی ۱۳۱
- تصویر ۳-۳-۵-۱ عنوان بندی فیلم بیسکویت سبز ۱۳۲
- تصویر ۳-۳-۶-۱ عنوان بندی فیلم سوینی تاد ۱۳۳
- تصویر ۳-۳-۷-۱ عنوان بندی فیلم ادوارد دست قیچی ۱۳۴

- تصویر ۳-۳-۸ عنوان بندی فیلم صحرا ۱۳۶
- تصویر ۳-۳-۹ عنوان بندی فیلم بازی ۱۳۷
- تصویر ۳-۳-۱۰ عنوان بندی فیلم راکن رولا ۱۳۸
- تصویر ۳-۳-۱۱ عنوان بندی فیلم سیصد ۱۳۹
- تصویر ۳-۳-۱۲ عنوان بندی فیلم کورالاین ۱۴۰
- تصویر ۳-۳-۱۳ عنوان بندی فیلم ماکس پین ۱۴۱
- تصویر ۳-۳-۱۴ عنوان بندی فیلم رویایی ها ۱۴۲
- تصویر ۳-۳-۱۵ عنوان بندی فیلم ابری با شانس بارش کوفته قلقلی ۱۴۳
- تصویر ۳-۳-۱۶ عنوان بندی فیلم هفت ۱۴۳
- تصویر ۳-۳-۱۷ عنوان بندی فیلم باشگاه مشت زنی ۱۴۴

مقدمه :

وقتی کلمه ی نشانه شناسی را در پس مفهومی قرار می دهیم ، مثلاً می گوییم نشانه شناسی نقاشی ، نشانه شناسی سینما ، نشانه شناسی تئاتر ، نشانه شناسی عنوان بندی فیلم و... به نظر می رسد پیشاپیش اعلام کرده ایم که آن حوزه را چونان یک نظام فرهنگی تلقی کرده ایم که امکان تولید متونی را فراهم می کند و آن متون «قابل خواندن اند» و ما با اتخاذ منظر نشانه شناختی می خواهیم ساز و کار ها ، نظام ها ، رمزگان ها و ویژگی های متنی آن حوزه را بشناسیم و به عبارت دیگر به «خوانش» متون آن حوزه بپردازیم .

عنوان بندی فیلم که روایتی تقلیل یافته از نشانه های درونی فیلم است با اجرای آن به وسیله عناصر بصری پیش زمینه ای برای مخاطب ایجاد می کند . محصولات سینمایی ، امروزه بخش مهمی از سرگرمی های روزانه هر فرد را تشکیل می دهد . فیلم های سینمایی از روش های رسوخ فرهنگی محسوب می شوند. با ورود فیلم به هر سرزمین جدید ، انبوهی از نشانه های بیگانه وارد این سرزمین می شود. برای این که نشانه های بیگانه ، به نشانه های خودی تبدیل شوند و سپهر نشانه

شناسی^۱ ایجاد شده به سپهری پر از مفاهیم آشنا تبدیل شود. به یک مبدل^۲ نیاز است که این مبدل در آستانه ورود هر فیلم، عنوان بندی آن پنهان است. عنوان بندی برگرفته از متن فیلم است که باید به زبانی جهانی تر تبدیل شود؛ برای رسیدن به این ابر-زبان^۳ نیاز به شناخت نشانه های درونی فیلم است. تا بتوان در مراحل پیش تولید از این نشانه ها برای ساخت عنوان بندی فیلم بهره برد. در این رساله تلاش شده است که با تحلیل ساختار مبتدا خبری به الگویی برای مورد مطالعه دست یافت و ساختار آگاهی در متن فیلمیک^۴ عنوان بندی و تقابل آن با عناصر بصری را بررسی کرد.

۱-۱- بیان مسئله :

مسئله مطرح شده تحقیق پیرامون نقش نشانه های حداقلی در عنوان بندی فیلم است. به عبارتی، عنوان بندی فیلم روایتی حداقلی^۴ است که حول موضوع فیلم می گردد. در سطح دال، عنوان بندی فیلم متنی است مرکب از زنجیره ای از تصاویر متحرک و متن هایی که تاکید بر تصور حرکت و کنش را برای فیلم به ارمغان می آورند. در سطح مدلول عنوان بندی فیلم آینه استعاری فیلم است که بی تردید موضوع فیلم موضوعی محوری برای نشانه شناسی عنوان بندی فیلم می باشد.

۱-۲- پیشینه تحقیق :

فردینان دو سوسور به مطالعه زندگی و حیات نشانه ها در بطن زندگی اجتماعی می پردازد و دو پروژه ی خود که تحت عنوان سیمیولوژی مطرح شده است بر سرشت اختیاری نشانه تاکید می کند.

¹ semiospher

² convertor

³ Meta-language

⁴ mini-narrative

نشانه که موضوعی فیزیکی و معنا در است از ترکیب دال و مدلول شکل می گیرد . بین این دو ، رابطه ای طبیعی و یا ضروری برقرار نیست ، بلکه رابطه ی میان آن ها از طریق قرار داد ، قاعده و یا توافقی برقرار می شود که مورد پذیرش جامعه است . از آن جایی که نشانه های عنوان بندی فیلم ، نشانه های مینیمال شده فیلم می باشند و فیلم نیز بیانگر جامعه انسانی است . برای رسیدن به نشانه های تصویری عنوان بندی فیلم از این گذر می باید ، عبور کرد . مع هذا شناخت فرهنگ غالب بر جامعه که نشانه ساز هر جامعه است ضروریست زادگاه صنعت سینمای هالیوود ی به عنوان جامعه نمونه مورد بررسی قرار گیرد .

۳-۱- اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن :

از آن جا که این مهم ، موضوعی بینا رشته ای است ارتباط بین آن ها اهمیت و کارکردی دو چندان می یابد . از یک سو رابطه ای بین ارتباط تصویری و سینما است و از دیگر سو ، استیلای علم نشانه شناسی بر هنر .

نشانه شناسی به صورت علمی مدون ، علمی نوباوه است و در حال گسترش نفوذ خود به دیگر زمینه های روابط انسانی است . ارتباط بین این سه مقوله و بر هم کنش آن ها ، انگیزشی برای انتخاب این موضوع شده است تا کاوشی بیش از پیش در این راستا انجام شود ؛ و در مباحث نظری و مراحل پیش تولید ، طراح بتواند با بررسی همه جانبه این کنش ها به ایده ها و مفاهیم ناب نظری دست یابد و بر اساس این مضامین رابطه ای مناسب بین مخاطب و عنوان بندی فیلم و متن فیلمیک ایجاد می کند . به گونه ای که علاوه بر استقلال هنری عنوان بندی فیلم ، آستانه ی ورودی فیلم هم به درستی شکل بگیرد .

۴-۱- فرضیه ها و سوالات پژوهشی:

-فرضیه ها:

طراحی عنوان بندی فیلم، یک تخصص بینا رشته ای است که در حال حاضر گام در راستای عرصه ی هنری مستقلی برداشته است . حال آن که برای شکل گیری یک هنر مستقل نیاز به مبانی نظری تکمیلی جدیدی است که این مبانی ریشه در مبانی نظری هنر های والدش دارد، به دیگر سخن همان طور که، مبانی نظری ارتباط تصویری ریشه در مبانی نظری نقاشی، عکاسی، نشانه شناسی، ارتباط شناسی و... دارد. مبانی نظری عنوان بندی فیلم هم ماخذش در ارتباط تصویری، نشانه شناسی، سینما و عکاسی و... جای دارد . تلاش براین است که در این رساله به منابع پایه جامع و مانعی برسیم .

سوالات پژوهشی:

- ۱- عنوان بندی نظامی بازنمودیست یا حضور مدار است ؟
- ۲- چرایی و بررسی گونه شناسی شیوه های تولید نشانه های درون عنوان بندی یک فیلم ؟
- ۳- آیا عنوان بندی فیلم باید نشانه ای شماییلی از فیلم باشد ؟
- ۴- نشانه شناسی عنوان بندی فیلم، رابطه ای دال یا مدلول است؟

۱-۵- اهداف تحقیق:

رسیدن به نشانه های بر خواسته از دال و مدلول و محرک های برنامه ریزی شده و شبه ترکیبی در حد فاصل بدل و ابداع، دو نوع ترفند وجود دارد که نشانه شناسی تا کنون نتوانسته تعریفی جامع از آن ها ارائه دهد . این ها در درجه ی نخست، مجموعه ای از عناصر غیر نشانه ای هستند که هدفشان برانگیختن، واکنش در نزد گیرنده است . یک صدای جیغ غیر قابل تحمل در جریان پخش عنوان بندی فیلم و هیجانات زیرآستانه ای ، ترفند هایی هستند که به طور کلی به عنوان محرک و طبقه بندی می شوند . نوع دیگری از عملیات که به گونه ای نادرست نشانه ای تصور می شوند، شبه واحد هایی ترکیبی هستند که مثال بارز آن ها، آهنگ های بدون هارمونی است . هدف آموزشی که

در این راستا تمهید شده است، ایجاد پایه ای نظری به عنوان مرجع نشانه شناسی در عنوان بندی فیلم است .

۱-۶-روش تحقیق:

روش تحقیق کتابخانه ای بر حسب مباحث نظری ، در ارتباط تصویری ،نشانه شناسی و سینما است . تحقیق میدانی حول عنوان بندی فیلم هایی است که انتخاب شده اند .مرجع منابع تصویری جستجو در شبکه و فیلم ها می باشد . و در نهایت از روش تحلیل محتوا که از مهم ترین انواع روش های پژوهشی در مطالعات رسانه هاست و روشی پسا ساختار می باشد ،استفاده شده است .

۱-۷-قلمرو تحقیق:

از آن جا که این پژوهش در مقطع تحصیلات تکمیلی انجام شده است لزوم قوت مباحث پایه نظری بیشتر آشکار می شود. به جاست که در برقراری ارتباط بین حیطه ارتباط تصویری و سینما ،از علم نشانه شناسی در بسط آن به کار گرفته شده است . در نتیجه این علم جایگاهی پر رنگ در این تحقیق پیدا کرده است .

۱-۸-جامعه و حجم نمونه :

تحقیق میدانی انجام گرفته شده با گردآوری ۵۰ اثرمنتخب آغاز شد که در نهایت از بین این آثار ۲۰ اثر به صورت تصادفی در ژانر های مختلف انتخاب و المان های مورد بحث در مورد آن ها به اجرا و گمانه زنی گذاشته شد.

۱-۹-محدودیت ها :

در روند پیشرفت پژوهش عدم وجود منابع کافی که به طور کلی جامع به این مقوله پرداخته باشند، پراکندگی و گسیختگی مطالب به دلیل بینا رشته ای بودن موضوع، و وسعت قلمرو موضوع، مراحل تحقیق را با مشکلاتی مواجه نمود با این وجود پژوهشی در این مورد با اتکای به نشانه شناسی پژوهشی را از یک امر دور از نظر به یک امر ممکن تبدیل کرد .